

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України
з питань гуманітарної та інформаційної політики

17 лютого 2023 року

ПОТУРАЄВ М.Р. Доброго дня! У нас є кворум, колеги. Я пропоную тоді розпочинати.

Павле Миколайовичу, вітаю.

СУШКО П.М. Вітаю.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, вам всім запропонований порядок денний. Є якісь зауваження до пропозицій?

В'ЯТРОВИЧ В.М. Зачекайте хвилину.

ПОТУРАЄВ М.Р. Володимире Михайловичу, будь ласка.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Секунду! Шановні колеги, перед затвердженням порядку денного, я пропоную виключити з порядку денного сьогоднішнього засідання питання номер 4 (повернення до законопроекту 8273). Прошу мені дати кілька хвилин для обґрунтування моєї позиції, прошу уважно і відповідально підійти до цього питання. Можна?

ПОТУРАЄВ М.Р. Будь ласка, Володимире Михайловичу.

Я саме сподівався, що ви про це скажете. Давайте визначимось, бо це була моя ініціатива, я поясню чому. Тому давай твій аргумент, а потім я просто колегам поясню, бо у мене навіть теж не було можливості пояснити, чому я це запропонував. Тому обмінємося зараз думками і вирішимо.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Добре. Ми вже розглядали цей законопроект і ухвалили рішення, по-перше, підтримати його лише в першому читанні, оскільки до його тексту є дуже багато серйозних зауважень. По-друге, що ще важливіше, ми створили робочу групу для напрацювання комітетського деколонізаційного законопроекту. Законопроект 8273 може бути або частиною тексту цього загального деколонізаційного законопроекту, або, в крайньому разі, повністю з ним узгоджуватися в термінології і процедурах.

На сьогодні очевидно, що цей текст, в тому числі оновлений, який ми передивилися і, на жаль, його отримали тільки вчора ввечері, але в будь-якому випадку в багатьох моментах цей текст не стикується ні з підготовленим до другого читання законопроектом Веніславського 7253, ні з тим проектом, який ми напрацьовуємо як основу. Мається на увазі законопроект, який ми називаємо "законопроект Миколи Княжицького". І вже з цієї причини не можна його ухвалювати за основу, бо ми поставимо воза поперед коня, це по-перше. По-друге, цей віз у такому вигляді, боюся, взагалі не поїде.

Ось лише кілька зауважень, серйозних проблем, які є в тексті. До винятків з деколонізації відносяться пам'ятки не лише особам, пов'язаним з українською наукою, культурою, але і з іншими сферами суспільного життя. Що таке "інші сфери суспільного життя" взагалі не зрозуміло. Тобто будь-яку діяльність, наприклад, навіть діяльність в лавах КПРС, при бажанні можна назвати "іншою сферою суспільного життя".

Далі, відповідно до цього законопроекту самі об'єкти культурної спадщини є символами російської імперської політики, тоді як насправді чимало об'єктів можуть містити такі символи, але не будуть такими символами.

У законопроекті вводиться дуже дивний термін "радянська тоталітарна політика", хоча вже багато років ми не послуговуємося терміном

"радянський", а говоримо, і це є відображено в нашому законодавстві, така термінологія, як "комуністичний тоталітарний режим".

Цим проектом об'єкт відноситься до символів російської політики, якщо він пов'язаний, цитую: "...з особами, подіями, що використовуються, використовувалися у пропаганді російської імперської та радянської тоталітарної політики". Вибачте, але ця пропаганда використовувала Шевченка, Хмельницького, Лесю Українку і багато чого іншого, тобто знову дуже дивний аргумент.

З іншого боку, проект передбачає просто якісь безмежні можливості для виведення об'єктів з-під дії того, що ми називаємо деколонізацією, наприклад, якщо постать є значущою для певного регіону чи населеного пункту. Знову-таки, що це "значуще для певного регіону"? Для певного регіону, можливо, Стаханов був значущим. Або якщо...

ПОТУРАЄВ М.Р. Володимире Михайловичу, звук пропав. Увімкни, будь ласка, знову.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Отже, "були прихильними чи толерантними до України, до української культури". Знову дуже дивне формулювання, що таке прихильними і толерантними? Або ось це: "боролися із тоталітарним режимом або зазнали від них переслідувань". Ну, знаєте, серед тих, хто зазнали переслідування тоталітарного режиму, Косіор, Тухачевський, Балицький, інші ті люди, які були катами українського народу, крім всього іншого. І це далеко не повний перелік зауважень.

Ухвалення в такому вигляді цього законопроекту в цілому мало би дуже негативні наслідки для процесу деколонізації, який ми тільки намагаємося стартувати. Тому моя пропозиція дуже проста: залишити в силі попереднє рішення комітету про ухвалення цього проекту лише за основу і не ставити, ще раз кажу, воза перед коня, а імплементувати його в

деколонізаційний закон або принаймні ухвалювати його в другому читанні вже після ухвалення деколонізаційного закону з чіткою уніфікацією процедури і термінології. А сьогодні виключити це питання з порядку денного, як вже нами було вирішено на попередніх засіданнях.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, ви почули аргументи Володимира Михайловича В'ятровича. Вони частково слухні, я з частиною погоджуюся.

Поясню свою позицію, чому я це запропонував сьогодні розглянути. По-перше, ви знаєте, що є хороші новини, про що Володимир Михайлович зараз сказав, прийнятий закону, ну, так, умовно говорячи, Веніславського, насправді над чим працювали і Володимир Михайлович, і багато інших фахівців, також і представники Українського інституту національної пам'яті. І він дуже, ми всі переконані, що він буде дієвим, буде вирішувати дуже багато питань.

Там є проблема, в тому законі, про яку ми знаємо в принципі, ми з Володимиром Михайловичем її проговорювали насправді. Там не дуже коректно виписана норма, яка дозволяє фактично зносити на розсуд місцевої влади все що завгодно, і там невідома подальша доля тих пам'яток, які можуть становити дійсно якусь історичну цінність. Тобто їм не місце, наприклад, на вулицях або на площах, але, можливо, в музеях, в музейних просторах їм місце, і вони мають бути збережені. А так там такі ризики є. Це перше. Хоча, я знаю, що є бажання це поправити, більш коректно виписати. Я знаю, що і Федір Веніславський, він в контакті зі співавторами. І я сподіваюся, що Комітет з державного будівництва це виправить. Тому перша була мотивація в мене така.

Друга мотивація була інша. Ви знаєте, що в нас є як випадки, коли зносять і зносять правильно, а є випадки, коли зносять. і ми просто там маємо підстави турбуватися про подальшу долю пам'яток, які дійсно мають історичну цінність або там культурну цінність, а є випадки, коли навпаки

місцева влада відмовляється, просто абсолютно, знаєте, цинічно відмовляється.

Найбільш кричущий випадок у нас в Полтаві, де на полі битви між союзними військами шведсько-українськими з російськими загарбниками досі стоять пам'ятники там Петру, кату українського народу. Ну, і так далі. І просто місцева влада каже, що ми нічого не будемо прибирати, тому що немає у вас ніяких законних підстав це робити. І в мене була думка, що щонайменше можливість вилучити їх вже зараз з реєстрів, ну, тому що ми можемо це прийняти швидко, оцей закон, він коротший просто за закон Веніславського, і тоді МКІП зможе вилучити от такі пам'ятки (ну, це просто найбільш кричущий випадок, але непоодинокий), зможе викреслити їх з реєстру. І тоді і громадськість отримає вже більше законних підстав вимагати знесення, і, щонайменше, процес зрушить з місця.

Хоча, знову-таки, так, при цьому от я говорив з Миколою Леонідовичем, Закон про деколонізацію все одно треба доопрацьовувати. Чому? Тому що навіть якщо ми візьмемо в такому спектрі закон Веніславського, оцей закон про вилучення з реєстрів, то все одно у нас там залишаються певні прогалини, які не покриваються, зокрема і залишається прогалина з назвами. Коли у нас там є ліцей імені Пушкіна, ну, там, добре, не до сніданку будь пом'янутий, пан Пушкін, але зрозуміло, чому я цей приклад використовую. Консерваторії і так далі. Ну, ми знаємо ці випадки. І це не врегульовується ні законом Веніславського, ні законом цим, тому нам точно ще потрібен буде окремий закон про деколонізацію.

Тобто тут я сказав би так, що дійсно я підтримую Володимира В'ятровича, коли він каже, що вони мають один одного доповнювати, взаємодоповнювати, а не суперечити один одному. Тому я теж вагаюся, колеги. Ну, тобто я вам свої аргументи навів, чому я це зробив, я хотів би, щоб ми зараз почули...

Володимире Михайловичу, давайте так зробимо. Я хотів би, щоб ми зараз почули Катерину Чуєву, так, і просто прийmemo рішення. Ну, тому що аргументи твої ми ж почули, вони абсолютно ґрунтовні і зрозумілі. Я навів, просто у мене фактично дві були мотивації, чому я це зробив. Я теж вагаюся, я хочу сказати, давайте почуємо зараз МКІП і вирішимо тоді остаточно.

Будь ласка, Катерина Чуєва.

ЧУЄВА К.Є. Доброго ранку, колеги. Дякую за можливість прокоментувати. Я би просила зі свого боку, якщо можна, ще дати слово Українському інституту національної пам'яті обов'язково, тому що вони теж дивилися і коментували зі свого боку.

ПОТУРАЄВ М.Р. А я бачу пана Володимира Тиліщака, я просто його не побачив раніше. Доброго дня, пане Володимире.

Будь ласка, пані Катерино.

ЧУЄВА К.Є. Дякую пану Володимирі В'ятровичу за всі ці зауваження.

Поясню, чому так виникає. Справа в тому, що нам важко насправді, я думаю, що всім учасникам процесу, доволі важко водночас працювати над трьома щонайменше законопроектами, які пов'язані між собою, це законопроект Веніславського, законопроект про деколонізацію в його різних версіях, які ми намагаємося узгодити. І водночас бігти трошки попереду цього великого потягу, щоб мати можливість статистично дати, спростити процедуру по переміщенню або знесенню об'єктів, які стосуються імперського режиму.

Власне, погоджуюся з тим, що формулювання, їх намагалися всі ... (*нерозбірливо*) намагалися врахувати, але вони потребують доопрацювання. Тому якщо така можливість є ... (*нерозбірливо*) щоб над цим попрацювати, але вчора ми говорили з Українським інститутом національної пам'яті, і була

пропозиція від них саме прийняти за основу і в цілому, але, можливо, вони зараз ... *(нерозбірливо)* Доба пройшла з попередньої розмови.

ПОТУРАЄВ М.Р. Будь ласка, перед тим, як скаже пан Володимир Тиліщак, я хочу підкреслити, що, колеги, коли нам В'ятрович звернув увагу (ну, він багато аргументів навів) на дуже важливу річ: воно має все повністю складатися як пазл, розумієте? Є закон Веніславського, є цей закон, тобто там має, як кажуть, битися термінологія, воно має складатися в повну не конфліктну картину, бо коли конфліктують закони, це завжди створює ті лазійки, які ми якраз хочемо або перекрити або взагалі бажано не мати.

Тому от зараз, будь ласка, пане Володимире, і будемо вирішувати. Тому що, знову-таки, якщо ми бачимо, що ми можемо нормально його доопрацювати поправками, і я ж бачу по виступу пана В'ятровича, що у нього вони успішно є, тому що він же не просто говорить, він явно читав вже аргументацію, яку можна просто перевести в словесну форму. Тому дійсно, може, краще трохи витратити час і його зробити таким, щоб вже не виникало питань.

Пане Володимире, будь ласка, вам слово.

ТИЛІЩАК В.С. Доброго дня! Щодо законопроекту про внесення змін до Закону України "Про охорону культурної спадщини", передусім він не суперечить законопроекту Веніславського, більше того, він доповнює, тому що в проекті Веніславського в Прикінцевих положеннях насправді випустили з уваги зміни якраз до Закону "Про охорону культурної спадщини".

В'ЯТРОВИЧ В.М. Володимире, там навіть термінологія не співпадає, навіть базова термінологія не співпадає.

ТИЛІЩАК В.С. Справді, я згоден, що термінологію потрібно узгоджувати, тому...

В'ЯТРОВИЧ В.М. Ну, то навіщо ми це робимо? Новий велосипед винаходимо.

ТИЛІЩАК В.С. Тому що все рівно потрібно внести зміни до Закону "Про охорону культурної спадщини".

В'ЯТРОВИЧ В.М. Так. Але давайте ми спочатку базовий закон приймемо, тоді детальний закон, і давайте щоб не грали один з одним, бо у нас зараз не оркестр, у нас зараз просто, вибачте, якийсь ансамбль, який розсипався – кожен сам собі грає, що хоче. Це неприпустимо. Це дуже серйозна справа.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, я пропоную, у нас насправді є згода, у нас чотирьох, які зараз брали участь у цій дискусії.

Колеги, вибачте, інші, які так, може, в цій проблематиці не заглиблені, що ми витратили ваш час, але ми хотіли якраз представити точки зору, щоб ви розуміли, в якому контексті ми це розглядаємо.

Колеги, я пропоную таким чином: підтримати пропозицію Володимира Михайловича В'ятровича зняти 4 пункт, тому що не може такого бути, щоб у нас "не билися" термінології, "не билися" там певні інші там ключові речі. Давайте, там же небагато треба чого зробити, бо у Володимира Михайловича були ґрунтовні зауваження, але їх було небагато. Ну, я не бачу жодних перешкод, щоб їх не внести в цей закон. І таким чином вони дійсно будуть працювати в парі і буде чудове рішення. І часу це багато не займе. Ми його вже проголосували до першого читання. Ну, тобто поправки підготувати, я переконаний, що ми ж спільно швидко зможемо.

Євгеніє Михайлівно, будь ласка.

КРАВЧУК Є.М. Колеги, я просто хотіла уточнити, що якщо ми приймаємо таке рішення і ми рухаємося в два читання, то, будь ласка, давайте виносити цей законопроект "кабмінівський" про реєстри хоча б на перше читання на найближче засідання Верховної Ради, щоб ми рухалися. Бо ми будемо довго чекати, поки щось проголосуємо, там комітет винесе, не винесе. Давайте хоча б у першому читанні проголосуємо, давайте скоротимо там термін...

ПОТУРАЄВ М.Р. Ми ж його проголосували в першому...

КРАВЧУК Є.М. В залі, в залі, щоб не відкладати.

ПОТУРАЄВ М.Р. А, в залі я би його поставив. На зал ми його подали.

КРАВЧУК Є.М. Чи скоротимо термін на подачі правок... Хоча там, мабуть, на засідання буде більше ніж два тижні, тому очевидно, що це не принципово. Але хоча б у першому читанні проголосуємо в залі.

ПОТУРАЄВ М.Р. Я думаю, що можемо не скорочувати, хоча насправді якби був тільки тиждень, то, я ж кажу...

КРАВЧУК Є.М. Ми би встигли, але можливо не буде сенсу, бо наступне засідання буде більше...

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, давайте тоді просто не скорочувати та й усе. Ну, в сенсі, ми, по-моєму, там і не приймали рішення про скорочення.

Все, колеги, тоді я прошу...

БОБЛЯХ А.Р. Микито Руслановичу, можна?

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, Андрію, будь ласка.

БОБЛЯХ А.Р. Так, я хотів би знову ж таки сказати про Полтаву, тому що у нас там реально велика проблема, ми не можемо нічого зробити з місцевою владою щодо імперських пам'яток. І, друзі, насправді хочу, щоб чим швидше його прийняли, цей законопроект, ці законопроекти, якщо вже ми говоримо, тому що, як сказав мер міста, допоки Верховна Рада не дасть нам законодавчу ініціативу, ну, тобто не внесе, не прийме закон, я нічого зрушувати з місця не буду.

Це є дуже великою проблемою, запит суспільства є, експертна рада приїжджала, зробила свої поради, дала поради для місцевої влади, обласна військова адміністрація за те, щоб прибрати, обласна рада за те, щоб прибрати, депутати за те, а от місцева рада каже, що ні, такого робити не треба.

Тому я прошу, давайте більш конструктивно будемо працювати і якомога швидше приймати ці законопроекти.

Дякую.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Андрію, двома руками – за.

(Загальна дискусія)

ПОТУРАЄВ М.Р. Андрію, ми всі на твоєму боці. Виборцям поки скажи, що там залишилося почекати буквально пару тижнів. І будемо мати хороший корпус законодавства, який дозволить все це знести і ніякий Мамай не зможе цьому перешкоджати.

БОБЛЯХ А.Р. Колеги, тут і виборці, і наші військові, повірте, військові обурені максимально.

ПОТУРАЄВ М.Р. Я розумію. Але, бачите, ми тут єдині – і правляча партія, і опозиція – в тому, щоб зробити це якісно, щоб воно справді спрацювало. Щоб Мамай не відкрутився, як-то кажуть.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Дуже коротко. Отже, що нам потрібно? Нам потрібен базовий закон про деколонізацію. Чи це буде законопроект спільний, великий, про який ми говорили, чи це буде, якщо швидше піде, законопроект Веніславського, тобто базовий. Після цього уточнюючий законопроект, який буде стосуватися якраз тих тем, про які ми говоримо зараз. І залежно від того, якщо в якості базового буде законопроект Веніславського, то нам ще треба доопрацьовувати законопроект, який, ми казали, як депутатський, який буде йти від комітету, беручи за основу законопроект Миколи Княжицького. Отакі в нас є 3 аспекти, які мають бути і можуть бути всі зроблені дуже швидко. Тобто зараз головне, щоб оцей базовий законопроект, а є імовірність, що він буде поставлений на наступне засідання, щоб все так і відбулося, тоді ми рухаємося вже без зупину.

ПОТУРАЄВ М.Р. Я підтримую. Володимире Михайловичу, я тільки єдине попрошу тебе. Я знаю, що ти в контакті із Федором Веніславським. Оце, що там потрібно, вони будуть повертатися зараз, як ми самі робили неодноразово, повертатися і будуть вносити оці поправки від комітету, будь ласка, проконтролюй і допоможи йому теж. Ти знаєш...

В'ЯТРОВИЧ В.М. Якщо в нас швидше йде законопроект Веніславського, то нехай іде він. Але після цього ми ще

доопрацьовуватимемо законопроект, який ми розглядаємо зараз, про ті пам'ятки, і доопрацьовуємо законопроект, де ми брали за основу законопроект Княжицького. Щоб мати цю спайку, все разом, пішли і вже тема закрыта тоді.

ПОТУРАЄВ М.Р. Володимире Михайловичу, я ж не проти, я підтримую таку "дорожню карту".

В'ЯТРОВИЧ В.М. Окей.

ПОТУРАЄВ М.Р. Миколо Леонідовичу, будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться, я загалом підтримую те, що Володя каже. Але наш проект про гуманітарну деколонізацію вже лежить в комітеті, який би вирішив полтавське питання теж. Тому що я тут з паном Андрієм повністю солідарний, сам їздив в Полтаву і розумію, наскільки там складна ситуація, вона така не лише в Полтаві. Якщо в Одесі десь взяли на себе сміливість це знести, то в Києві Щорс далі стоїть, хоча частину, звичайно, знесли, що ми очевидно вітаємо. Але питання не тільки в знесенні, а в базових правових нормах. От коли ми приймемо наш законопроект про деколонізацію, який насправді блокується владою, нічого іншого не відбувається, не знаю чому, хоча його підписали різні люди, то тоді це буде рухатися.

Той варіант, який пропонує В'ятрович, я зараз очевидно підтримую. Але загалом нам немає на кого нарікати, крім на себе.

Дякую.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Згоден.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Миколо Леонідовичу.

Колеги, давайте вже проголосуємо.

Я бачу, Павло Островський щось хоче сказати. Але нам треба рухатися вже по порядку денному. Добре, Павле?

Колеги, тоді я пропоную підтримати запропонований проект порядку денного без четвертого пункту, як запропонував Володимир Михайлович В'ятрович. Добре?

Колеги, тоді прошу голосувати. Хто за?

Потураєв – за.

КРАВЧУК Є.М. Кравчук – за.

БОЖКОВ О.В. Божков – за.

В'ЯТРОВИЧ В.М. В'ятрович – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

ФЕДИНА С.Р. Федина – за.

ЛЕРОС Г.Б. Лерос – за.

СУШКО П.М. Сушко – за.

НАЛЬОТОВ Д.О. Нальотов – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Колеги, хто проти?

Вибачте. Там за станом здоров'я не може бути Олександр Божков. З відео...

БОЖКОВ О.В. Я є. Я – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. З відео не може бути. Звук, на щастя, є.

І, Олександр, ти теж за, так?

_____. Я – за. Так.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Колеги, хто проти? Хто утримався?

Дякую. Рішення прийнято.

Отже, починаємо рухатися по порядку денному. Перше питання – це проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності в Україні релігійних організацій (реєстраційний номер 8371), поданий Кабінетом Міністрів України.

Я пропоную таким чином зробити. Ви всі знаєте, колеги, що ми, на наш спільний погляд, бо ми спільно голосували, було одноголосне голосування, подавали і рекомендували розглянути і закон, там де перший автор Микола Леонідович Княжицький, і закон, де першим автором є Ірина Мирославівна Констанкевич. Ми їх обговорювали, у нас була там спільна позиція.

Давайте зараз таким чином зробимо, я пропоную дати слово пану Віктору Єленському – голові Державної служби з етнополітики і свободи совісті. Потім пану Денису Малюсці – Міністру юстиції України, потім перейдемо вже до депутатського обговорення.

Будь ласка, Вікторе Євгеновичу, вам слово.

СЛЕНСЬКИЙ В.Є. Дякую.

Дорогі колеги, шановні народні депутати, я пропоную для вашого розгляду законопроект, який поданий Кабінетом Міністрів і який пропонує робочу схему унеможливлення впливу на Україну, на православну паству Московського патріархату, який перебуває під повним контролем російської держави.

Отже, цей законопроект передбачає, що, перше, не допускається діяльність релігійних організацій в Україні, центри яких знаходяться в країні, що здійснила агресію проти України. Визначається зв'язок з релігійним центром в країні, яка здійснювала або здійснює агресію проти України, шляхом релігієзнавчої експертизи. В разі встановлення цього зв'язку в ході експертизи Державна служба з етнополітики та свободи совісті робить припис для усунення цього зв'язку. В разі не усунення цього зв'язку Державна служба звертається до суду про припинення діяльності цієї релігійної організації.

Пропонується також, що до другого читання в цей законопроект будуть включенні положення з альтернативного законопроекту, там де автором є пані Совсун, а також положення законопроекту 8262, де авторами є народні депутати: Констанкевич, Потураєв та інші, який полегшує переходи релігійних організацій і зміну ними своєї юрисдикції. Отак от коротко про зміст цього законопроекту.

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, будь ласка, Денисе Леонтійовичу, вам слово.

МАЛЮСЬКА Д.Л. Дякую, пане голову.

Кілька слів додам. Власне, законопроект розроблений на виконання рішення Ради нацбезпеки та оборони і йде суворо в межах встановлених таким рішенням.

Ще кілька слів щодо зауважень ГНЕУ до законопроекту. Перше. Це щодо правової визначеності, щодо термінів "афілійованість", "центри впливу" з тим, що ГНЕУ написало, що бажано було б конкретизувати що мається на увазі. На нашу думку, в певних випадках конкретизація є неможливою. Законодавство містить чимало оціночних категорій, тому що правозастосовний орган, в даному випадку суд, має встановити всі конкретні обставини, зміст експертизи і зміст фактів, обставини, на які посилаються експерти, та орган, що реалізує політику, з тим, щоб застосувати такі категорії. В даному випадку застосування конкретної термінології часто призводило до того, щоб законом можна було маніпулювати, обходити, встановлювати трошки інші відмінні норми, ніж ті, які були встановлені в законі як заборонені.

Щодо припису ГНЕУ зауважило, що потрібно було встановити наслідки припису, контроль припису. На нашу думку, це теж зайве, тому що припис вписаний у законопроект виключно з точки зору інформування релігійної організації про те, що виявлено порушення закону, з тим, що вона таке порушення має прибрати і наслідки – це звернення до суду. Власне, контроль якийсь додатковий тут, на нашу думку, був би зайвий. Це, власне, просто щоб релігійна організація зрозуміла, що далі відбудуватиметься.

Щодо строків зауваження ГНЕУ – зробити строки більшими, мені здається, що і час розгляду законопроекту, час проведення експертизи, час на припис і плюс час судового розгляду цього часу більш ніж достатньо для приведення свого статусу у відповідність до вимог закону. Знову ж таки це можна зробити навіть і під час судового розгляду, і під час розгляду апеляції. Є практика адміністративних судів про те, що якщо громадська організація, політична партія, в даному випадку релігійна організація, якщо вона приведе

у відповідність свої документи до набрання чинності рішення суду, рішення суду буде про відмову у задоволенні позову. Тому ми тут теж проблеми великої не бачимо.

Ще одна новела, яку не зрозуміло ГНЕУ, яку я можу пояснити, це внесення змін щодо реєстрації релігійних організацій. Чому це важливо? Чимало облдержадміністрацій, відповідно зараз військових адміністрацій, не мають реєстраторів, які займаються релігійними організаціями, відповідно перереєстрацій чимало накопилось в окремих областях. До нас звертаються такі організації з тим, щоб ми надали їм якусь допомогу, в даному випадку екстериторіальну для подання документів у паперовій формі релігійним організаціям дозволить цю проблему прибрати і зняти тягар військових адміністрацій у пошуку державних реєстраторів, які б спеціалізувалися на релігійних організаціях. Ми таке зробили в Київській області з містом Києвом, місто Київ зараз реєструє Київську область, це працюючий механізм, і напруження ми прибрати. Це зміст новели.

Дякую за увагу.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Денисе Леонтійовичу.

Отже, колеги, я думаю, що зрозуміла пропозиція від Віктора Євгеновича Єленського. Давайте обговоримо її, бо з одного боку, я вам скажу так, що мені насправді не дуже комфортно відмовлятися від закону, над яким почали працювати і Кравчук, і Констанкевич, і я про спрощення переходів. Ми ще до війни почали над ним працювати. Ми вважаємо, що ми його дуже гарно зробили.

Микола Леонідович наполегливо працював над своїм законом, там, можливо, є певні речі, небагато, до речі, з якими я, може, не погоджуюся, але в цілому тіло дуже якісно прописано, але фактично що пропонує Віктор Євгенович, це зробити такий великий інтегральний закон на базі того, який був розроблений на підставі рішення РНБО і указу Президента. Пропозиція

зрозуміла. Ну, мені здається, що звичайно, може, в інших умовах краще було би зробити такий колективний, де всі були би автори, ніхто не був би забутий. Але тим не менше, розуміючи складність ситуації, необхідність якомога швидшого забезпечення законодавчих інструментів для того, щоб цю проблему вирішити, ну, в принципі, можливо, можна погодитись з цією "дорожньою картою", яку Віктор Євгенович Єленський запропонував, і спільно інтегрувати в його оцей достатньо невеличкий закон, який вони з Міністерством юстиції писали, інтегрувати ті норми, які для нас всіх є важливими, і для Інни Совсун, і для мене з колегами, які підписали Закон про переходи, і для Миколи Леонідовича Княжицького, і отримати великий якісний інтегральний закон. Але знову-таки звичайно, що треба це обговорити і приймати рішення.

Будь ласка, давайте висловлюватися. Я першому все ж таки, Володимире Михайловичу, з твого дозволу, Миколі Леонідовичу, потім Євгенія Михайлівна.

КРАВЧУК Є.М. Я, здається, третьою руку підняла.

ПОТУРАЄВ М.Р. Я просто не побачив, в якому порядку. Тоді добре, давайте Микола Леонідович, потім Володимир Михайлович, потім ви.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Володимир перший підняв руку. Я не проти, щоб Володимир виступив.

ПОТУРАЄВ М.Р. Ні, ти перший підняв, я ж бачив.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Добре.

ПОТУРАЄВ М.Р. Слухай, ти автор головного, хоч і не альтернативного, але існуючого, який ми підтримали. Тому давай тобі першому слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Отже, насправді, для мене трошки незрозуміла ситуація, тому що наш проект спільний, де дійсно мій підпис стоїть першим, але не суть в тому, чий підпис стоїть першим, його підписало багато колег з нашого комітету, з інших фракцій і фактично з усіх фракцій Верховної Ради, він був підтриманий комітетом, і мені дивно, чому він не виноситься в зал. Мені теж дивно, що у мого хорошого знайомого і глибоко шанованої людини Віктора Євгеновича, попри наше прохання, до цього засідання не знайшлося часу обговорити принаймні наш проект і недоліки, які ми бачимо в цьому проекті. Один раз це було з моєї вини, коли я затримався, другий раз ми домовились, Віктор Євгенович скасував зустріч, але пообіцяв обов'язково набрати, щоб ми зібралися до комітету. Цього, на жаль, не сталося.

І ніхто інший, ні Мін'юст, ні з ким іншим ми теж наш закон не обговорювали і жодних якихось письмових претензій я до нього не бачив. А він є комплексним і дозволяє швидко вирішити те питання, про яке ми зараз говоримо, дозволяє справді заборонити діяльність РПЦ і її філій в Україні і внести Томос в закон, в законодавче поле. Це є найголовніше, це те, чого ми досягаємо, тому що Томос давався, як чудово знає Віктор Євгенович, який доклав дуже багато роботи для отримання Томосу, ми тоді працювали разом в комітеті, бо Томос фактично давався і на прохання церкви, і на прохання влади, і тоді Президент звертався, і ми як Верховна Рада, наш комітет в той час, де ми спільно з Віктором Євгеновичем це підтримували і розвивали, зверталися до Варфоломія – Вселенського патріарха – з проханням надати Томос. Таким чином цей акт по суті є і церковний, і державний, і суспільний. І тому для нас це були принципові речі, тому що терпіти діяльність фактично

антиукраїнського органу в державі, філії антиукраїнської, неможливо. А заборонити її діяльність можна лише з одного приводу, про це говорить Конвенція з захисту прав людини, яку ратифікувала Україна.

Цей привід – це загроза національній безпеці. Більше того, я вам скажу, що якщо немає інших приводів, то тоді цей закон, будь-який закон про обмеження діяльності релігійної організації може бути оскаржений в Європейському суді з прав людини, і прикладів дуже багато. Виняток один – це загроза національній безпеці, яка в даному випадку є очевидною, оскільки на Гундяєва санкції накладені не лише Україною, а і більшістю країн Європейського Союзу, і багатьма іншими країнами. Тому це закон, який би дійсно дозволив заборонити нерелігійну організацію, а філію ФСБ і російської армії, її діяльність в Україні, по-перше, і дозволив би зробити це швидко, і не дозволив би це оскаржувати ані в ЄСПЛ, ані в будь-яких інших органах. Якщо говорити про цей закон.

Отже, урядовий пропонує процедуру, яка розтягує вирішення питання на роки, передовсім через велику кількість проміжних юридичних рішень типу припису. Хоча зараз я почув, що припис не є обов'язковим. Тоді, якщо він не є обов'язковим, як каже Міністр юстиції, то тоді і необов'язково його виконувати, але все ж таки це документ. Або рішення, пов'язаних з експертизою, які є предметом самостійного судового оскарження. Тобто і припис, і експертизу – всі ці документи можна оскаржити в судах.

Я розумію, що є велика надія, я припускаю, що в наших деяких посадовців, не присутніх тут, але патріотично налаштованих, є велика надія, що через певний адміністративний вплив на суди суди швидко прийматимуть такі рішення. Але, як колись говорили, вибачте, в часи Януковича і в часи Кучми, є один спосіб захисту від адміністративного впливу в судах – це корупція. І тут філію ФСБ – російську православну церкву – нічого не зупинить. І ніякий адміністративний тиск на суди не примусить суди приймати очевидні рішення, які, на жаль, приймати швидко, які вони можуть

відкласти, затягувати. І таким чином точно є ризик, що вона буде затягнута в часі. Я би дуже хотів помилитись.

Очевидно, я буду підтримувати в першому читанні цей проект. Але я не можу не сказати те, що я вважаю, оскільки це фіксується, і потім ми всі станемо свідками того процесу, про який я зараз говорю. І уряд наш в тому числі буде відповідальним за те, що не розробив ефективних механізмів захисту від впливу російської секти під дахом ФСБ і загрози цієї секти національній безпеці України.

Альтернативний процедуру значно спрощує, я маю на увазі проект колеги Совсун, оскільки не передбачає винесення припису, бо припис не є обов'язковим, це логічно. Цим економиться щонайменше рік. Але в даному випадку, скоріше за все, і набагато більше. Для прикладу. Судовий розгляд про заборону КПУ тривав з 2014 по 2022 рік. Я вже не кажу про, вибачте, розгляд нашого проекту про перейменування, хорошого, якісного, який ми підтримували. Що у нас багато хто перейменувався? Ми з прапорами бігали, Віктор Євгенович пам'ятає, в якому це році, п'ять років тому: ми примусимо оцю російську церкву називатися українською. Вони хоч десь назвалися?

Тут буде ще гірший результат. Ми будемо показувати, які ми патріоти, а результату не буде. Але при цьому залишається незрозумілим, взагалі для чого в законі запроваджена проблема релігієзнавчої експертизи. І поясню вам чому. Сьогодні статтю, до речі, про це велику написав, Віктору Євгеновичу переслав, пану Малюсцьці – ні, але на сайті "Еспресо" можна її прочитати, про те, як російська православна церква, на жаль, розбиває нашу релігієзнавчу експертизу юридичними способами і використовує наші слабкості, а мала би сидіти, вибачте, десь під плінтусом і мовчати, а не оббрівати наших експертів. Але, на жаль, ми самі дуже часто їм даємо для цього підстави. Тому що Мін'юст не проводить атестацію судових експертів з цього виду експертизи, а судовий розгляд все одно впреться в необхідність проведення судової експертизи.

По-друге, відсутні методики її проведення, які мають бути зареєстрованими відповідно до закону. Цього всього немає! І вже тому вже зараз на здійсненню релігієзнавчу експертизу іде така велика атака так званого Московського патріархату.

По-третє, ДЕСС є спеціалізованим органом державної влади, який повинен мати повноваження приймати рішення в сфері своїх повноважень без сторонніх експертиз. Тобто це справа ДЕСС.

Наступне. Якщо ми будемо процедуру за принципом: держава висунула вимогу, за її невиконання держава подає до суду, а цей принцип зберігається насправді в обох проектах: і в основному і в альтернативному, то має бути процедура перевірки виконання цієї вимоги. А цієї процедури немає, тим більше ці вимоги, як каже міністр, взагалі не є обов'язковими.

І головне, обидва ці проекти насправді регулюють набагато менший спектр питань, ніж проект нашого закону 8221. Тому, як я вже говорив, очевидно в першому читанні ми будемо це підтримувати, але фіксуємо, що це чергова імітація діяльності. І суспільство буде це бачити. А ми будемо слідкувати як опозиція, як українська державна влада це виконує, тому що якби ми це робили в діалозі, а діалогу, на жаль, немає, жодного діалогу з опозицією щодо нашого проекту немає. Притому що ми розуміємо деякі позитивні норми в урядовому проекті, зацікавлені в його реалізації, зацікавлені в тому, щоб це сталося набагато швидше. А оскільки цього діалогу немає, то ми будемо тоді критикувати владу, якщо цей процес не буде здійснюватися швидко.

Якщо ж він буде успішним і я помиляюся, то я очевидно буду лише аплодувати і всіляко підтримувати діяльність українського уряду, який, як він обіцяє, заборонить в дуже стислі і швидкі терміни діяльність РПЦ в Україні.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Миколо Леонідовичу.

Я хочу сказати, що я з частиною аргументів Миколи Леонідовича повністю, хочу підкреслити, згодний. Більше того, я вже Віктору Євгеновичу переслав свої пропозиції щодо удосконалення певних там норм. Так що тут точно не може бути жодних взагалі питань про інтеграцію тих положень, по яким у нас буде спільна згода в цей законопроект із альтернативного.

От я бачу і пані Інна Совсун з нами. Обов'язково, пані Інно, зараз вам надам слово.

Із законом Миколи Леонідовича і звичайно із законом про спрощення переходів. Так що, знову-таки, я вважаю, що урядовий має бути серйозно доопрацьований і доповнений.

Володимире Михайловичу, будь ласка, тобі слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я дуже коротко. От остання репліка, і не буду втручатися. Просто побачив пані Інну, хочу їй подякувати за велику роботу, бо вона і раніше подавала ці проекти. І ми тут насправді всі є одностудцями, принаймні присутні тут депутати, які ініціюють ці проекти: і я, і ви, шановний пане голово, і мої колеги, і Інна, і Єленський.

То питання виникає. Вчора був "круглий стіл", присвячений цій темі в інституті Разумкова, я бачив його фрагмент. Ну, в принципі, нас навіть не запросили туди. Все, що ми просимо, це просто фахового обговорення з ДЕСС, з авторами інших проектів, з колегою Совсун, яка, як я вже говорив, дуже активна, позитивно активна в цьому питанні.

Давайте зустрінемося і проведемо "круглий стіл" хоча би в комітеті. Не хочете називати "круглий стіл", давайте просто нараду проведемо. А це дивно, коли з уряду пропихається закон, який має шляхетну мету, але де ми бачимо недоліки. Ми маємо інші пропозиції, а їх ніхто не хоче чути! Це просто дивно виглядає.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Я переконаний, що нас почують, Миколо Леонідовичу. Я ще хочу сказати, по-перше, я теж приєднуюсь до подяк до пані Інни. По-друге, я хочу сказати, що наскільки я знаю позицію профільних фахівців Мін'юсту, я хочу їм подякувати, вони абсолютно відкриті до співпраці. Миколо Леонідовичу, вони не "експертували" ні твій закон, ні закон пані Інни, вони просто, якщо говорити про цей законопроект, вони просто виконали свої зобов'язання згідно з указом Президента, на підставі рішення РНБО. І все. А так вони абсолютно готові до співпраці.

Я дуже ціную, пане Денисе, я хочу вам подякувати, працювали з вашим заступником. Дуже була плідна співпраця, абсолютно відкрита.

Володимире Михайловичу, будь ласка, тобі слово.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Почну із зауважень щодо форми, оформлення цього законопроекту, його підготовки, його просування. Я вважаю, що абсолютно ненормально і неправильно, що уряд і Апарат Верховної Ради вже не вперше займаються тим, що реєструють за змістом альтернативні до вже внесених раніше законопроектів з порушенням термінів реєстрації таких проектів. Адже по суті законопроект, який ми зараз розглядаємо, урядовий законопроект, є альтернативним до законопроекту 8221 і не мав би реєструватися пізніше як за два тижні до основного законопроекту. Тим паче, ми говоримо про законопроект, який уже пройшов, отримав підтримку нашого профільного комітету. Але виглядає так, що, на жаль, ми маємо якісь "рівніші" суб'єкти законодавчої ініціативи і в парламенті цього скликання їх просто реєструють, реєструють просто проекти коли завгодно і під окремими номерами в якості окремих законопроектів. Це не сприяє нормальній співпраці, це не сприяє покращенню законотворчої роботи.

Тепер по змісту даного конкретного законопроекту 8371. Він доповнює Закон про свободу совісті та релігійні організації новими положеннями: "Не

допускається діяльність релігійних організацій, які афілійовані з центрами впливу релігійної організації/об'єднання, керівний центр якої знаходиться за межами України, в державі, яка здійснює збройну агресію проти України".

Що таке "афілійовані" і "центри впливу" законопроект по суті не пояснює. Але Держслужба етнополітики та свободи совісті отримує повноваження на, цитую, "проведення релігієзнавчої експертизи діяльності релігійних організацій щодо виявлення підлеглості у канонічних та організаційних питаннях із центрами впливу релігійної організації, керівний центр якої знаходиться за межами України, в державі, яка здійснює збройну агресію проти України".

Перелік підстав для припинення діяльності релігійної організації у судовому порядку доповнюється ще однією підставою, яка звучить, знову-таки, досить дивно для законодавчого акта: "У разі виявлення інших порушень вимог щодо створення і діяльності релігійної організації/об'єднання, встановлених Конституцією України, цим та іншими законами України". Не варто забувати, що ця норма поширюється не лише на російську, на московську церкву, а на все різноманіття релігійних організацій, яким постійно можуть тепер загрожувати позовами за незрозумілі інші порушення, якщо вони чітко не виписані, бо це знову-таки створюється поле для зловживань. В суд відповідно до законопроекту має звертатися Держслужба з етнополітики та свободи совісті або прокурор.

На відміну від підтриманого комітетом в грудні системного законопроекту 8221, урядовий законопроект, на мою думку, він взагалі виглядає слабшим, не настільки системно, про що вже сказав пан Микола, і, на жаль, я теж розділяю його хвилювання щодо того, що цей законопроект може бути не дієвим.

Проект 8221 створює цілісний правовий механізм, який сприяє об'єднанню православних громад України у Єдину помісну церкву, захисту

національної безпеки, припиненню незаконної діяльності московської церкви, використання нею державного та комунального майна.

Органічним доповненням до цього проекту є законопроект 8662, який так само передбачає припинення використання московською церквою державного і комунального майна і значно спрощує процедуру зміни підлеглості релігійним організаціям. Ухвалення саме цих двох законопроектів, які вже, ще раз нагадаю, підтримані нашим комітетом, дозволили б використати це унікальне вікно можливостей, яке маємо на зараз в Україні, і задовольнити той колосальний суспільний запит на це питання, яке зараз є в Україні.

Урядовий законопроект міг би бути доповненням до цих двох проектів, які містились в кількох правках до другого читання, але, на жаль, судячи з того, що демонстративно вже протягом кількох місяців блокуються до розгляду проекти 8221, 8662, влада обрала не той шлях, який приведе до швидкого, комплексного і бажаного для більшості українців вирішення питань, пов'язаних з діяльністю російської церкви в Україні. Урядовий проект 8371, пропонуючи урядовий проект 8371, який насправді містить значно менше якихось системних підходів до вирішення цієї проблеми.

Тому, ще раз, висловлю своє здивування, чому ми не рухаємось вже тим шляхом, який ми обрали з вами, зокрема тут на комітеті, щодо вирішення цієї проблеми. Втрачаємо час і на заміну дієвим законопроектам, які нами підтримані і нами розроблені, пропонуємо законопроекти, які є слабшими і не настільки системними, як ті, які напрацьовані нами.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Володимире Михайловичу.

Ну, дивіться, я тільки одне зауваження скажу, що насправді ж тут не ішлося про подачу альтернативного, а ішлося про виконання рішення РНБО.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Але перепрошую, на той момент, справа в тому, що на той момент вже були наші законопроекти не просто зареєстровані, вони вже були підтримані підкомітетом.

Ще одне, дуже важливе. Якщо в такому вигляді, як пропонує уряд, буде ухвалений цей законопроект, то, на жаль...

ПОТУРАЄВ М.Р. Ні, не буде. Володимире Михайловичу, дивись, я за нього не буду голосувати. В мене була, я ж от з Віктором Євгеновичем, не дасть мені збрехати, у нас з ним теж не стільки, скільки потрібно було би потрібно зустрічей, розмов, зокрема через мою зайнятість.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Чого я і боюсь, що ми втрачаємо час.

ПОТУРАЄВ М.Р. Володимире, Віктор Євгенович, він же ж почав з того, що він каже, що так, я готовий абсолютно скерувати всі потрібні норми з трьох законопроектів в цей, щоб він став комплексний. Так, дивись, ми ж ситуацію саму по собі обговорили.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Він тільки наш 8221 жодного разу не згадав. Всі інші норми дійсно сказав. Це правильно.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дивись, я вважаю, що він просто це пропустив, проговорюючи це, бо і ми з ним про це говорили, і я вважаю, що обов'язково з твого тексту, дуже потужного і сильного, мають норми бути взяті і інтегровані, якщо ми підемо таким шляхом.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Ще на завершення буквально кілька тез, що може бути в разі якщо ми будемо рухатись цим сценарієм. Держслужба буде ганятись за окремими громадами, робити експертизу московської церкви,

робити експертизу, доводити в судах, що всі громади афілійовані з Москвою. Громади будуть доводити, що вони не афілійовані, будуть мімікрувати, будуть міняти статuti, будуть затягувати суди, подавати апеляції аж до ЄСПЛ, і це буде тягнутись багато років. Ми дамо, ми прогавимо цю унікальну політичну можливість, вікно можливостей, яке маємо зараз. Ми дамо, на жаль, московській церкві час адаптуватись до того, щоб відбити, щоб знову-таки закріпитись і залишитись в Україні. І це буде наша з вами політична відповідальність. Ми втрачаємо час.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дивись, наша спільна позиція в тому, щоб час не прогавити і це зробити якнайкраще, бо, дивись, я з твоїм твердженням повністю погоджуюсь.

Так, давай Євгенії Михайлівні дамо слово, потім ще Інна Совсун вже чекає з альтернативного хорошого законопроекту.

КРАВЧУК Є.М. Я не проти, щоб вона виступила переді мною, але прохання дуже коротко. В нас теж тут є обмеження по часу.

ПОТУРАЄВ М.Р. Та і в мене є, на жаль, теж обмеження по часу.

Інно, будь ласка, вам слово.

СОВСУН І.Р. Дякую за запрошення і за обговорення. Я перепрошую, що я поза чергою, але в мене на 11-ту годину мій комітет, тому я би хотіла швидше виступити.

Колеги, ви знаєте, що я законопроект про заборону РПЦ подавала ще в березні минулого року. От вже рік як пройшов, як я подавала цей законопроект. Зараз я теж подала альтернативний, тому що мені видається, що це якісь речі, зрозуміло, що треба удосконалити, і я дякую Миколі Княжицькому, який оцінив ті наші спроби юридично для того, аби

максимально покращити законопроект аби дійсно ми отримали результат, тому що дійсно моя позиція точно зрозуміла для всіх. Я хочу якомога швидше рухатись в цьому напрямку, і мені видається, що зараз питання тільки те, яким чином рухатись.

Я перепрошую, я розумію, що це не мій комітет, і вам приймати рішення, але якщо б я запропонувала, а ви вже вирішуйте, коли я піду на свій комітет, чи є можливість зараз дуже швидко, не знаю, в тижневий, в двотижневий термін зробити спільний депутатський законопроект, де інтегрувати норми урядові альтернативних законопроектів: і мого, і пана Миколи Княжицького, і пані Констанкевич, і вийти з законопроектом, щодо якого ні в кого немає жодних запитань, то, мені здається, це був би оптимальний шлях, тому що зараз виходити з законопроектом, до якого будуть питання, ви ж розумієте, що насправді наші головні, скажемо так, опоненти це не тут, не зараз на Zoom, наші головні опоненти, які публічно вийдуть, це будуть геть інші люди, і нам треба бути максимально єдиними в цій дискусії проти головних опонентів, проти тих, хто в принципі проти заборони РПЦ. Повірте, в залі теж такі люди будуть. І мені видається, що тут чим більше єдності буде з боку тих, хто підтримує законопроект, чим менше запитань буде, тим це буде конструктивніше, зрозуміліше і правильніше.

Тому якщо є можливість, дуже швидко зробити комітентський, всі автори, які писали законопроекти впродовж року, долучились або стали би співавторами, відчували би, що це їхній продукт в тому числі, що їхня праця не змарнована, мені видається, що це би посилює нашу позицію і, можливо, навіть можна було в цілому голосувати одразу законопроект, і це би точно було швидше. Можливо, ні, тут я не знаю.

Але моя пропозиція така: давайте зробимо депутатський, зараз швидко всі доопрацюють, це ж більш менш розуміють, де є сильні, слабкі сторони якого законопроекту, що необхідно інтегрувати, тим паче, що я не впевнена, чи до другого читання буде можливість всі поправки інтегрувати, якщо там

брати якийсь один за основу, тому що там ж і зміни до різних статей вносяться, тобто суто навіть за регламентом я не впевнена, що це технічно буде можливо. Натомість якщо зараз швидко зробити доопрацьований депутатський, всі підписують, і ми максимально швидко виносимо це на розгляд парламенту, мені видається, що це було би і правильніше, показали би, що ми єдині в цьому і, мабуть, знизило би градус публічної дискусії, а ми би дискутували, власне, з опонентами, а не між собою.

Це така моя пропозиція. Я готова до роботи, якщо ви приймете її, моя команда готова максимально швидко долучитись до опрацювання цього законопроекту. Все. Я на цьому завершую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Можна дуже коротке питання до пані Інни, дуже коротке питання як до співавтора проекту.

Пані Інно, повністю погоджуюся з тим, що ви сказали. Двома руками підтримую. Хай будь-хто від влади підписує першим, це не проблема підпису, це проблема якості. Або навіть уряд, якщо він нас почує.

Як нам бути зараз в цій ситуації, яка є? Ми вирішуємо як комітет, але ви співавтор, просто хочу порадитися з вами. З одного боку, ну, нібито не підтримати проект про заборону – скажуть, що ти підтримуєш російську церкву. З іншого боку, підтримати цей проект – це означає підтримати російську церкву і затягнути ці розгляди в роках. От як голосувати? Як бути? Якби ви були членом комітету, що б ви зробили?

СОВСУН І.Р. Знаєте, мені зараз треба йти голосувати по малій генерації сонячній і я зараз більше думаю про те, яким чином правильно проголосувати. Дивіться, я розумію дилему і я розумію, що є проблема. Разом з тим з того, що я чую принаймні, то мені видається, що зрештою мета у всіх єдина і що представники уряду, в тому числі, підтримують заборону РПЦ. Тому, мабуть, що треба в будь-якому випадку голосувати, тому що,

повірте, точно не хочу бути людиною, яка начебто підтримує РПЦ. Але мені здається, що оптимальний варіант зараз зробити депутатський, з яким би всі погодилися.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пані Інно.

Колеги, я хочу ще раз, дякуючи пані Інні, зазначити, що вона звернула нашу увагу на дуже одну важливу річ, а саме, що нам буде потрібно в залі, яким би ми шляхом не йшли, єдність всіх патріотично налаштованих фракцій і депутатів, скільки б не було зараз в залі людей, там, з "Голосу" не завжди приїжджають, ну, це об'єктивні обставини – війна, але скільки б не було людей патріотично налаштованих в залі, вони мають всі голосувати, тут я погоджуюсь абсолютно, тому що там будуть проблеми. І ми про це знаємо, не буду зараз вголос говорити, але ми ж розуміємо, що буде велика кількість людей, які не будуть це підтримувати.

Тому з одного боку, так, нам тут дійсно потрібна єдність не абстрактна, а саме єдність патріотична. З іншого боку я вважаю, що тут має бути також єдність всіх гілок влади (і законодавчої, і президента, і виконавчої влади). Тому я думаю, що нам треба і це забезпечити, і це забезпечити. А шлях до цього якраз в тому, щоб зробити фактично депутатський з урядового. Ну, мені здається, що це оптимальне рішення.

Євгеніє Михайлівно, будь ласка, слово вам. Потім Софія Романівна, потім Ірина Мирославівна, і я буду просити дуже переходити до голосування, бо у мене, на жаль, колеги, з часом кепсько.

КРАВЧУК Є.М. Дякую, колеги.

В принципі, дуже багато вже озвучено, тому я буду максимально лаконічною. Дійсно, я підтримую Микиту Руслановича, нам не просто єдність потрібна, нам буде потрібна повна мобілізація на голосування в залі очевидно урядового законопроекту в першому читанні. Бо я підтримую цей

шлях, щоб ми рухалися із правками, доповненнями із законопроекту, який підписали багато представників фракцій, про які говорив Микола Леонідович, і законопроекту, де перша автор пані Ірина Констанкевич, я його також підписала, і там дуже важливо звернути увагу на меншу бюрократію в форматі переходів.

Я дякую, що з нами зараз увесь цей час, уже годину, Міністр юстиції пан Малюська, і це точно свідчить про те, що уряд не просто зацікавлений, а налаштований цілком серйозно довести цю благородну справу до кінця, а не просто щоб ми писали пости в Фейсбук про те, що хтось щось зареєстрував. І ми тут всі зацікавлені в реалізації законопроекту.

І що би я ще хотіла сказати, тут, знаєте, побуду в таких двох іпостасях, бо той комітет, який я очолила в Парламентській асамблеї Ради Європи, який стосується культури, він також стосується і релігії, так склалося. І те, що навіть в указі Президента зазначено, що ми маємо рухатись за принципами Ради Європи, то якраз шлях судового позову – це і є принципи Ради Європи. І ми тут цього не обійдемо, не уникнемо. І коли ми будемо готувати до другого читання законопроект, я впевнена, що це буде дуже ексклюзивно, то ми ці принципи маємо поважати.

І мені потім буде легше це обстоювати, коли хтось із друзів, знаємо кого, добіжить до Ради Європи, до Парламентської асамблеї і буде це питання ставити, як уже там було питання поставлене в обговоренні в ООН і, ну, будуть певні маніпуляції.

Тому я усіх членів комітету закликаю підтримати не тільки на комітеті урядовий законопроект, а і в залі, і потім спільно його доопрацювати, швидко, однозначно швидко. Можемо навіть скоротити терміни подачі правок, якщо це буде таким певним сигналом, що ми налаштовані на швидку роботу, і далі рухатися. І, знаєте, щоб про нас не говорили, як деколи кажуть, в Фейсбуці, знаєте, що навіть коли ми будемо прибивати тризуб на кремлі, то все одно скажуть, що криво.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Євгеніє Михайлівно.

Софіє Романівно, будь ласка.

ФЕДИНА С.Р. Доброго дня, колеги.

Я перш за все висуваю пропозицію, щоб перед тим, як виносити в зал навіть у першому читанні, отак, як сказала пані Інна слушно, ми взяли усі законопроекти, які є, і доопрацювали депутатський. Дуже багато моментів, ми не зможемо все виправити і доопрацювати в рамках правок. Я думаю, що найближчий тиждень ми могли би все опрацювати і тоді найшвидше висунути, передати це через комітет в залу і можливо навіть голосувати в цілому. Я думаю, що всі колеги на це настроєні.

Другий момент. З одного боку, я погоджуюся, що європейська практика – це є демократична і судова процедура, але реальність показує, що вже на Волині ми маємо згортання ситуації з переходу парафій. Тому що коли парафія проголосувала, парафія затвердила всі документи, пройшли всі суди, раптово з'являються органи влади у вигляді поліції, судів і так далі і маємо вже конкретний випадок, який я вже передала спецструктурам для дослідження, коли привозять масово людей, які переголосовують без паспортів, без нічого і повертають парафію в московську церкву.

Тому тут я абсолютно підтримую, що має бути повна і безповоротна заборона. І саме європейські конвенції нам дають цю можливість зробити з огляду на питання загроз національної безпеки.

Ну, і ще один такий момент, коли нам вся Європа в 2014, 2015 роках кричала, що незаконно закрити московські соцмережі, ми бачимо, наскільки це було потрібно на той час, щоб обрубувати московську пропаганду, так само як і зараз, дуже багато було зроблено, зокрема і нашим комітетом, щоб обрубати московські впливи в культурній і гуманітарній

сфері незважаючи ні на що, тому що Європа, на жаль, тільки ще доходить до того моменту, щоб розуміти, наскільки глибокі ракові метастази московської церкви і московського впливу.

Ну, і така маленька ремарка. Я насправді також не можу зрозуміти, чому пан Єленський настільки показово проігнорував законопроект, де перший підпис є Миколи Княжицького, тому що насправді цей законопроект об'єднав усіх депутатів, і можна було б якнайшвидше ці речі вже робити. Можливо, зараз іде момент той, що має бути першим урядовий, має бути перший від влади. Насправді ніхто не має до цього претензій, тільки давайте ми узгодимо усі норми так, щоб вони були дійсно дієвими, а не показушними.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Пані Софіє, я з вами погоджуюсь, там тільки знаєте, яка проблема? Закон Віктора Євгеновича і Мін'юсту, він на 3 сторінки. Я можу помилятися, може, навіть на 2. Насправді там не те що поправити треба, там треба просто ті розділи, на які звертав увагу Микола Леонідович, повністю (повністю!) переробити, там не про поправки йдеться. А ще перенести туди багато чого, чого там взагалі немає.

ФЕДИНА С.Р. Хіба між першим і другим читанням ми цього не зможемо зробити?

ПОТУРАЄВ М.Р. Ні, зможемо, зможемо. Легко. Ні, це якраз можна зробити, бо йдеться про перенесення цілих там розділів і з закону Миколи Леонідовича, і з закону Ірини Мирославівни, бо, дивіться...

ФЕДИНА С.Р. Але дивіться, набагато легше зараз доопрацювати і винести в зал цілісно.

ПОТУРАЄВ М.Р. Ну, пані Софіє, він же "кабмінівський", ми не можемо в "кабмінівський" вносити правки зараз рішенням комітету. Ми можемо це зробити між першим і другим. Це ж просто процедурна історія.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Але ми можемо ухвалити рішення про депутатський, Микито, який буде включати і "кабмінівський". Те, що пропонувала Федина, абсолютно слушно.

ПОТУРАЄВ М.Р. Володимире Михайловичу, я ще раз повертаюся до своєї простої тези, що нам не просто єдність кожної людини, не фракції навіть і групи, а кожної людини в залі треба забезпечити для того, щоб він пройшов точно. А ще єдність усіх гілок влади, от я тільки про це. Ну, ми ж всі розуміємо, про що я кажу.

Давайте...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я дуже коротко. Дуже важлива коротка ремарка.

ПОТУРАЄВ М.Р. Давай.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дуже коротка.

Бо я трошки хочу поправити Софію і колегу Кравчук. Так от, рекомендація Ради Європи – це не через суд забороняти, а на законодавчому рівні. І це і рекомендації ЄСПЛ. Тому що держава може обмежити діяльність, а суб'єкт може це оскаржити, а не навпаки. І саме тому оцей проект кабмінівський буде оскаржений в ЄСПЛ і буде ним заблокований, і його рішення теж. Тут є основна небезпека.

Прошу, щоб всі це усвідомлювали, що ми створюємо і підтримуємо, навіть всі разом і єдиним політичним голосом, закон, який в результаті збереже РПЦ в Україні. Просто всі ми, бо я теж буду голосувати, беру на себе цей гріх, всі ми маємо це усвідомлювати заради єдності.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Так. До речі, Микола Леонідович дуже важливу річ зараз підкреслив. Але, колеги, я вам нагадаю, що коли ми медіа приймали і коли ми хотіли залишити можливість у держави обмежувати, а потім через суд оскаржувати, то що зробили з нами? І це ж не наша з вами була позиція, так якщо вже розбиратися. Написали, що все тільки через суд. І ми ж тоді отак зробили.

Але, тим не менше, це трохи різні аспекти, але Микола Леонідович слухну річ наголосив.

Добре. Ірино Мирославівно, будь ласка, вам слово.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Товариство, підтримую в багатьох моментах своїх колег. Не буду повторювати, що уже прозвучало. Скажу ось тільки кілька тез.

Перша теза, це те, що я була присутньою на обговоренні останнього соціологічного дослідження Центру Разумкова за підтримки Фонду Конрада Аденауера. І хочу сказати, що дуже багато цікавих прозвучало цифр і трендів, які зараз спостерігаються в Україні в контексті війни, але вичленю дві речі. Перша, це те, що законодавство українське в цій сфері, було неодноразово наголошено, достатньо є добрим – і про це сказали фахівці релігієзнавці. Єдине, що воно не виконується. І зокрема от про закон, який був ухвалений у 2018 році про перейменування, він так і не став тією панацеєю, яка би вирішила ситуацію.

І в контексті цього от якраз всі мої колеги наголошують, чи буде даний урядовий законопроект тим законом, чи стане він тим законом, який вирішить проблеми національної безпеки? І я на цьому зупинюся на трохи далі.

І другий важливий момент, який прозвучав під час презентації результатів соціології, це те, що у нас зростає кількість тих, хто іде в церкву, хто відчуває себе релігійною людиною, відзначена карта, як змінилися, власне, як перетікають інтереси наших громадян. І от у мене і прозвучали цифри щодо кількості приходів у церкві, яка афілійована з Російською церквою. Орієнтовно ми говоримо про 10 тисяч громад.

Чи уявляє судова влада про кількість позовів і масштаби роботи, якщо цей законопроект стане законом?

Тому головне, що я хочу наголосити, що я не бачу можливості реалізації урядового законопроекту в такому варіанті, як він записаний зараз. Це лише наміри щось зробити. Але насправді практично він не має можливості реалізуватися. Зокрема, у Вінницькій області, там, де є 800 з лишнім приходів Московського патріархату, чи в Хмельницькій – понад 900, чи у Волинській, де майже 600. Як ви собі уявляєте, що це буде відбуватися через приписи, через суди? Абсурд.

Тому, колеги, головне – практично цей законопроект неспроможний. Тому я більше підтримую думку тих моїх колег, які кажуть, що треба зробити один депутатський, єдиний, добрий. Якщо ми стільки часу витратили, ми впродовж року ведемо ці дискусії, в нас були комітетські слухання, у нас є рішення про створення ТСК, ми підтримали в першому читанні два законопроекти, і зараз ми обнулимо всі ці зусилля, тому що ми проголосуємо тільки за якусь декларацію дій, які, ми гіпотетично вже розуміємо, що вони ні до чого не приведуть. Тому ось моя думка така: депутатський колективний, який узагальнить всі напрацьовані наші міркування попередньо.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Ірино Мирославівно.

Ну, бачите, оце точно ілюстрація того, що називається брак комунікації.

Колеги, я вважаю, що коли ми розпочнемо роботу з інтеграції в урядовий проект всіх тих положень, які для нас важливі, ми маємо більш докладно, Вікторе Євгеновичу, розбиратися. Бо наскільки я знаю, там немає такого ризику, що бігати за кожною окремою релігійною організацією. Але я зараз не буду на це витратити час, бо колеги так бачать. А якщо колеги так бачать, то значить треба або пояснювати, чому ви не вважаєте, що такий ризик є, або прописувати в законі запобіжники, щоб так не було.

Колеги, я тоді просив би зараз проголосувати щодо Закону № 8371 від Кабінету Міністрів про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності в Україні релігійних організацій виключно за основу. Виключно.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Микито, тоді вже обов'язково із застосуванням статті 116 Регламенту – до другого читання.

ПОТУРАЄВ М.Р. Так-так. Дякую, Володимире Михайловичу. Дякую дуже. Дискусія була дуже така насичена, дуже було багато серйозних речей. Дякую, що нагадав про 116-у, бо я геть забув.

Пропоную його розглядати за 116 статтею Регламенту.

Колеги, хто за таке рішення, прошу голосувати.

Потураєв – за.

КРАВЧУК Є.М. Кравчук – за.

І принагідно я попрошу ДЕСС поділитися даними цього дослідження, про яке говорила пані Ірина.

ПОТУРАЄВ М.Р. Так.

Продовжуємо голосувати.

БОЖКОВ О.В. Божков – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

СКРИПКА Т.В. Скрипка – за.

В'ЯТРОВИЧ В.М. В'ятрович – за.

НАЛЬОТОВ Д.О. Нальотов – за.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Миколо Леонідовичу, побачив, так.

ФЕДИНА С.Р. Федина – за.

БОЖКОВ О.В. Божков – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую.

Рішення прийнято.

Дякую, колеги, хто взяв участь в обговоренні цього важливого питання.
Дякую.

Вікторе Євгеновичу, треба вже, ми зараз всі зберемося, я от повернуся з відрядження, всі зберемося. Я просив, щоб ми одразу з вами, не чекаючи навіть голосування в залі, щоб за вами була модерація, щоб ми збиралися і починали керувати обговоренням інтеграції всіх положень, в яких ми зацікавлені.

СЛЕНСЬКИЙ В.Є. Із задоволенням.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Вікторе Євгеновичу.

Я не сумнівався, що ви візьмете на себе цю нелегку працю.

Колеги, переходимо до наступного питання – це проект Закону № 8374 про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення порядку відзначення видатних заслуг у сфері культури.

Колеги, я коротко дуже поясню. Насправді в Комітеті державного будівництва пані Олени Шуляк є закон більш комплексний. І можна було б зараз цей закон не розглядати, ну, чесно вам скажу, хоча я там перший автор. Чому? Тому що там, в принципі, всі ті речі є. Але ми не знаємо, коли там дійде черга до...

В'ЯТРОВИЧ В.М. Ти про який, про 6163?

_____. Микито Руслановичу, вибачаюся.

ПОТУРАЄВ М.Р. Да...

_____. Бо я майже пропустив, прошу теж зарахувати мій голос...

ПОТУРАЄВ М.Р. Ні, так ти ж мені написав. Я ж передаю завжди в секретаріат.

_____. Да, але хотів все ж таки підключитися, бо я зараз з людьми працюю і можу випадати. Да. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Та бачу. Ти тільки там так працюй, щоб ракета в тебе не прилетіла якась там. А то я тебе знаю. Обережно там працюй. Добре? Домовились.

Да, Володимире Михайловичу, я не пам'ятаю номер, але там є такий. Я думаю, що ти знаєш.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Микито Руслановичу, я перепрошую. А ще ми не проголосували альтернативний Совсун, то є важливо.

ПОТУРАЄВ М.Р. А! Вибачте, колеги. Давайте зараз тоді проголосуємо 8371-1. Колеги, з урахуванням нашого рішення я пропоную тоді відхилити альтернативний. Колеги, хто за те, щоб відхилити альтернативний 8371-1?

Потураєв – за.

КРАВЧУК Є.М. Кравчук – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

НАЛЬОТОВ Д.О. Нальотов – за.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

СКРИПКА Т.В. Скрипка – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

БОЖКОВ О.В. Божков – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

В'ЯТРОВИЧ В.М. За.

ПОТУРАЄВ М.Р. Побачив, Володимире Михайловичу.

Колеги, хто проти? Хто утримався?

ФЕДИНА С.Р. Федина – утрималась.

ПОТУРАЄВ М.Р. Микола Леонідович і Софія Романівна.

Дякую.

Колеги, рішення прийнято.

Тоді повертаємось до 8374. Отже, можна начебто було б і не поспішати, але я не знаю, коли колеги з того комітету розглянуть той великий закон.

У нас цей закон коротенький, він дійсно вирішує тільки проблему нагороджених із званнями в галузі культури. Але ми його дуже старанно відпрацьовували і разом з секретаріатом нашим. Дякую всім нашим колегам із секретаріату, які нам в цьому допомагали.

Тому просто мені здається, що можна його в першому читанні зараз, хоча мені здається, що можна і за основу, але там зауваження є просто, від ГНЕУ є зауваження. Хоча я вважаю, що вони там трохи не розібрались. Але якщо так, щоб там більш коректно, можна за основу.

Чому мені здається, що це варто зробити? Щоб все ж таки, якщо там будуть трохи гальмувати з тим великим законом, щоб все ж таки ми прийняли і в цілому потім, і відповідно позбавили хоча б всяких покидьків в галузі культури державних нагород і звань. Ось така була логіка.

Микола Леонідович перший підняв руку, потім Євгенія Михайлівна, потім Володимир Михайлович. Будь ласка, колеги.

Миколо Леонідовичу, тобі слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, Микито Руслановичу.

Оскільки я є співавтором цього проекту, я підтримую вашу пропозицію, але хочу, щоб ми взяли до відома, що на розгляді Верховної Ради ще перебувають і зареєстровані 4 проекти: це проект 8407 колеги Геращенко та інших депутатів і 3 альтернативні до нього. Але головний комітет по розгляду цих проектів, це комітет Шуляк, тому при наступній роботі над проектом я б хотів запропонувати, щоб ми взяли їх до відома, щоб ми мали більш-менш єдину позицію щодо порядку та підстав позбавлення державних нагород.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Я підтримую, Миколо Леонідовичу, абсолютно.
Дякую.

Євгеніє Михайлівно.

КРАВЧУК Є.М. Колеги, це більше навіть процедурне таке питання, чи можемо ми, те, що там, я знаю, наш секретаріат працював, відпрацьовував ці

можливі правки, чи є така можливість проголосувати зараз рішенням комітету і їх внести, щоб ми могли за основу і в цілому, щоб ми просто рухалися? Я просто вже настільки втомилася відповідати на питання, чому Кіркоров артист, який він там?

ПОТУРАЄВ М.Р. Народний.

КРАВЧУК Є.М. Народний. Ну, я просто вже не знаю, як це все пришвидшити. Чи можна так?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Скорочені терміни поставимо і врахуємо їх...

КРАВЧУК Є.М. До 7 днів, так, хоча би?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так.

ПОТУРАЄВ М.Р. Так-так.

КРАВЧУК Є.М. Ну, давайте так. Я просто дуже хочу, щоб воно пішло швидше.

ПОТУРАЄВ М.Р. Володимире Михайловичу, будь ласка, тобі слово.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Дивіться, мене теж засмучує, що в нас є ціла низка законопроектів з цієї теми. Один з них, який я згадував, 6163 був ухвалений за основу в квітні. Тобто скоро буде рік. Ну, очевидно, що я буду підтримувати цей законопроект, який ми зараз розглядаємо, тому що я так само є одним із співавторів, так само відчуваю потребу ухвалення і запит

суспільства, але мене дуже бентежить, що такі насправді важливі і в принципі не такі вже й важкі законопроекти чомусь в нас зависають.

Тому, пане Микито, до вас велике прохання, якщо ми вже знову-таки йдемо двома кроками, приймаємо за основу, то так, щоб не було потім, щоб ці законопроекти не зависали, щоб вони таки проходили і друге читання, і щоб вони потрапляли в зал. Тому що я не розумію причин, чому такі от законопроекти не потрапляють в порядок денний.

ПОТУРАЄВ М.Р. Ми зможемо... Той факт, що ми за основу приймаємо зараз наш, вже використати як важіль впливу, щоб вони пришвидшились там. А якщо там щось буде гальмувати, то, дивись, коли в нас є єдність, то на Погоджувальній раді ми можемо дуже багато питань пришвидшувати.

Хоча знову-таки я, так само, як ви всі, ми всі є співавторами цього невеличкого законопроекту, я за те, щоб вони швидше прийняли великий. Це було б дійсно комплексним рішенням.

Колеги, я тоді прошу підтримати за основу Закон 8374. Хто за?

Потураєв – за.

В'ЯТРОВИЧ В.М. В'ятрович – за.

КРАВЧУК Є.М. Кравчук – за.

Може, давайте із скороченням термінів?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Давайте.

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, давайте із скороченням термінів. Так.

Хто ще за?

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

ФЕДИНА С.Р. Федина – за.

НАЛЬОТОВ Д.О. Нальотов – за.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька – за.

СКРИПКА Т.В. Скрипка – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую.

Рішення прийнято.

Колеги, наступний законопроект, четвертий пункт, нагадаю, ми зняли, значить, тому в нас залишився один – 8399.

Значить, колеги, я пропоную не витратити час, я коротко вам доповім в чому колізія. Значить, колізія в тому, що пропозиція в бюджетному законопроекті 8399, є пропозиція зупинити фінансування Нацради в поточному році за формулою, яка була погоджена з європейськими експертами. Формула, нагадаю, є 00,022 відсотка від загального фонду державного бюджету плюс 4 відсотки рентної плати за використання радіочастотного ресурсу. Значить, ця формула була погоджена з європейцями.

Ми не можемо погодитись з такою пропозицією бюджетного комітету і відповідно Міністерства фінансів, тому я пропоную підтримати те рішення, яке там пропонується. На жаль, є спекуляції, що це про зарплати, це не про зарплати Національної ради, це про фінансування Національної ради загалом.

Значить, ми з Миколою Леонідовичем колись працювали в Національній раді саме тоді, коли з певних як об'єктивних, так і суб'єктивних причин президент Кучма нас позбавив 4 відсотків, тоді в нас було 4 відсотки від вартості ліцензій, які створювали аж фактично до 40 відсотків бюджету Національної ради, чим забезпечувалась незалежність фінансова Національної ради від виконавчої влади. Коли ми з Миколою Леонідовичем прийшли працювати в Національну раду, нас тоді позбавили цих грошей, значить, Національна рада стала значно більш залежною. Ми з цим боролись, через це нас з Миколою Леонідовичем тоді ротували в незаконний спосіб до закінчення наших повноважень. Це просто, щоб ви розуміли, що от я, наприклад, і Микола Княжицький, ми точно розуміємо про що ідеться.

І зараз, наприклад, оці 4 відсотки ренти європейці повернули не просто так, тому що вони свого часу, в 1994 році, з'явилися за прикладами європейського законодавства, зокрема французького і польського. А 00,022 відсотка фінансування від загального фонду бюджету – це формула, яку ми взяли фактично за прикладом Суспільного телебачення, нашого Суспільного мовника, в якого ви знаєте 0,2 відсотка фінансування від загального фонду бюджету.

Така пропозиція була повністю підтримана нашими європейськими колегами і партнерами, тому що зрозуміло і тому що вже в євроінтеграційному законі про Суспільного мовника саме така формула була застосована. Вона забезпечує незалежність, ну, в першому випадку Суспільного мовника, а в цьому випадку незалежного регулятора від виконавчої влади. І тому, звичайно, ми з цим погодитись не можемо, і через це саме проект такого рішення вам пропонується щодо цього бюджетного законопроекту.

Будь ласка, Володимир Михайлович В'ятрович, потім Євгенія Михайлівна Кравчук.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Колеги, якщо ми вже говоримо про зміни до бюджету, то я хочу нагадати про ще одні потрібні нам зміни для реалізації закону, який ми всі разом з вами готували, який парламент ухвалив великою більшістю, мова іде про так званий "книжковий" закон. Я вважаю, що нам потрібно наполягати на включенні до бюджету на 2023 рік видатків, передбачених на реалізацію закону 2313-9, а саме мова іде про субсидії для книгарень 86,3 мільйона гривень, мова іде про книжкові сертифікати, приблизно 250 мільйонів гривень або хоча б 200 мільйонів гривень, якщо ми на період війни скоротимо видачу тих сертифікатів, будемо говорити лише про сертифікати, які будуть видаватись при отриманні паспорту в 14 років. Тобто це знову-таки те, що потребує суспільство, те що підтримав парламент і, на жаль, чомусь не знайшло відображення в бюджеті.

ПОТУРАЄВ М.Р. Я підтримую Володимира Михайловича. І хочу повернутися до засідання нашого профільного підкомітету, де ми всі є членами, коли ми були в гостях у Суспільного мовника, я там не дарма казав, що у нас є зобов'язання, до речі, за Законом про Суспільне, яке ми недофінансовуємо, а він євроінтеграційний, і ми маємо виконувати наші зобов'язання, у нас є зобов'язання перед нашими громадянами, про які зараз нам нагадав Володимир Михайлович В'ятрович.

Я тут, Євгеніє Михайлівно, сподіваюсь на вас як на голову комітету профільного в ПАРЄ, щоб все ж таки те, про що ми домовлялися тоді на Суспільному, щоб ми з міжнародними нашими партнерами і друзями ці питання піднімали, щоб все ж таки було розуміння того, що 62 відсотка у нас зараз покривається наших видатків за рахунок допомоги міжнародної фінансової, щоб все ж таки вони якось нам більш гнучко дозволяли виконувати наші зобов'язання як європейські, так і громадянські. Я вважаю, що те, про що казав зараз В'ятрович, це наш обов'язок перед суспільством. А він не менш важливий ніж обов'язок перед європейськими партнерами.

Миколо Леонідовичу, будь ласка, тобі слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Там низка пунктів є, там ще є логічний пункт про те, що ДЕСС, оскільки вона зараз не координується через Мінкульт, а безпосередньо підпорядкована уряду, видатки на неї передати від Мінкульту як головного розпорядника бюджетних коштів до Секретаріату Кабінету Міністрів. В принципі, я теж з цією нормою погоджуюся. Очевидно, що ми як опозиція могли би, звичайно, утримуватися, тому що це відповідальність більшості і уряду, але загалом це, звичайно, логічний крок.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Отже, колеги, тоді я просив би підтримати...

КРАВЧУК Є.М. Євгенія Михайлівна не сказала ще...

ПОТУРАЄВ М.Р. Ой, Євгеніє Михайлівно, вибачте, господи. Так, будь ласка.

КРАВЧУК Є.М. Голова комітету ПАРЄ, до якої ви звертались.

ПОТУРАЄВ М.Р. Тобі слово, будь ласка. Вибач, вибач.

КРАВЧУК Є.М. Нічого. Так, колеги, я ще просто хотіла проінформувати, що я була присутня на Комітеті з питань євроінтеграції і Комітет з питань євроінтеграції якраз визнав, що саме в цій частині, яка стосується зупинки фінансування Нацради згідно того Закону про медіа, це якраз суперечить нашим зобов'язанням у євроінтеграції, і ми разом з

Микитою Руслановичем подали правки до законопроекту про зміни до бюджету, щоб якраз профінансувати Нацраду для того, щоб вона мала можливість робити медійну реформу, і не лише в контексті власне того, щоб хоч якась заробітна плата була у Нацради, бо втратить з 31 березня дію Закон про Національну раду, а Закон про медіа в тій частині, де прописується, не набуде чинності. Але це також і мова про створення електронного кабінету для того, щоб власне впроваджувати найкращі там практики, діджиталізацію і у медійного регулятора.

Тому очевидно, що ця боротьба буде тривати, але вже хочу проінформувати, якщо в контексті ПАРЄ, то в березні на засіданні Комітету з питань культури та медіа буде присутній голова департаменту, який якраз відповідає за оцінку медійної реформи, Патрік Пеннінгс. І очевидно, що ми ці питання будемо порушувати і 23 березня. Особливо якщо цей закон із змінами до бюджету до того часу буде проголосований у тому вигляді, в якому він є в першому читанні.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Євгеніє Михайлівно.

Отже, колеги, я просив би підтримати проект рішення щодо Закону України "Про Державний бюджет України на 2023 рік".

В'ЯТРОВИЧ В.М. Микито, я не бачив проекту рішення! Де він є? Сам проект де рішення? Його не було.

ПОТУРАЄВ М.Р. Віталію Олексійовичу?

БАБЕНКО В.О. А ми ж тоді домовлялися, що ми проект рішення не робимо, тому що ми не можемо приймати рішення, бо прийнятий за основу цей законопроект. Тобто ми висновок свій давати на нього вже по Регламенту не можемо.

Але ми можемо зараз ухвалити рішення звернутися до комітету і врахувати ті пропозиції, які були подані від вашого імені для того, щоб зберегти фінансування Нацради.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Тоді, колеги, я пропоную це підтримати. Вибачте, я не можу теж тут, я ж у відрядженні, проконтролювати всі там документи, проекти, які подані.

Колеги, немає зауважень от щодо рішення?

В'ЯТРОВИЧ В.М. Микито, мова іде і про Нацраду, і про книжковий закон, я так розумію.

КРАВЧУК Є.М. А про книжковий треба подати тоді. Там термін, до речі, до...

ПОТУРАЄВ М.Р. Ні, нам треба окремо подати, Володимире Михайловичу. А ми там вже...

КРАВЧУК Є.М. І мені здається треба, якщо... *(не чути)*

Якщо ми подамо правку там, не знаю, на 600 мільйонів, то її 100 процентів відхилять. Тому, можливо, подумати в контексті якогось "пілоту" і там такими маленькими кроками рухатись, щоб показати, що це спрацювало і ми можемо рухатись далі. Бо, колеги, ми можемо подати. Я її підпишу очевидно. Але...

ПОТУРАЄВ М.Р. Там не 600.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Микито, я ж кажу, близько 300. 86 – це на субсидії... і 200 – сертифікати.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дивись, у нас з тобою є чітка цифра – 86, тобто там можна подати правки на 86. Давайте подамо.

Колеги, тоді з доповненням Володимира Михайловича В'ятровича. Добре? Голосуємо. Прошу підтримати.

Потураєв – за.

КРАВЧУК Є.М. Кравчук – за.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

ФЕДИНА С.Р. Федина – за.

СУШКО П.М. Сушко – за.

СКРИПКА Т.В. Скрипка – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, колеги.

Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую.

Рішення прийнято.

Колеги, я вам дуже дякую. Ми вклалися в час. Дякую, що зібралися. До зустрічі в Україні. Бережіть себе.

Слава Україні!

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Героям слава!

ПОТУРАЄВ М.Р. До побачення.